

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő, Kis-Mester utca 1382.</p>
--	---	--

Előfizetési felhívás a „Debreczeni Protestáns Lap” 2-ik félévi folyamára.

Lapunkat a következő 2-ik félévre ismételten ajánljuk a nagyérdemű protestáns olvasó közönség figyelmébe. Miként eddig mindent elkövettünk, hogy bárha havonként csak háromszor jelenhetett is meg: de azért külterjedelmét illetőleg a heti egy ivnyi terjedelemben megjelenő lapokat szintén megközelítette; úgy jövőben is az előfizetők számától feltételeztetik, hogy folytathassuk a megkezdett terjedelmet; sőt ha az alkotmányozó nemzeti zsinat megnyílik s a kellő pártolás meg leend: gondoskodni fogunk a lapnak gyorsabb időközökben hetenkint egyszer vagy kétszer is — megjelenéséről.

Ajánljuk e minden esetre kevés díjra szabott egyházi és iskolai lapunkat lehető tömeges pártolásba. — Előfizetési díj egy évre 4 frt, félévre 2 frt.

A szerkesztőség, Gergely Károly barátunk Krassóra távozván el, ezen 2-ik félévben állani fog: Tóth Sámuel mint felelős szerkesztő, Békésy Gyula és Géresi Kálmán szerkesztő társakból.

Török Pál dunamelléki ref. püspök urnak az egyházkerületi közgyűlést megnyitó beszédéhez.

Motto. „Belső okai vannak tétlenségünk s hátramaradásunknak, melyek egyházi szerkezetünkben s saját viszonyainkban rejlenek. Ugyanis annyira féltékenyek valánk egyes egyházkerületeink autonómiájára, addig vitattuk s foganatosítottuk a cantoni rendszert, hogy magyarhoni ref. egyházunkban szintén megfogytakozott az egység, közösség, a tesvériség tudata s érzete, miből önként következik, hogy egyetemes egységet s nagyszerű dolgokat nem birunk létrehozni; hagyján! sőt egymást folyton contracarirozzuk s paralyssaljuk.”

Török Pál püspök megnyitó beszéde 1871. jun. 3.
„Nekünk legszebb, legdicsőbb hivatásunk békét hirdetni s eszközölni, a szeretetet éleszteni, a kölcsönös türelmet s kíméletet prédikálni.”

Török Pál püspök megnyitó beszéde 1872. máj. 25.

Szép és dicséretes szokás, hogy a magyarhoni protestáns egyházban az egyházkerületi közgyűléseket, a szu-

perintendensek rendszerint oly beszéddel nyitják meg, melyben röviden feltüntetve a legközelebbi gyűlés ideje óta lefolyt fontosabb egyházi és iskolai eseményeket, egyszerűs mind jelzik az illető egyházkerületek szellemi s anyagi állapotát és körülményeit; sőt főlemlitik és jellemzik, az egyetemes prot. egyházban a körülmények és viszonyok szerint fölszínre került napi kérdéseket és életmozzanokat, ismertetik a közszükségeket, érdekeket és kívánalmakat, melyek vizsgálódó és megfigyelő lelkeket s keblök hurjait érintik és áthatják.

A dolog természete szerint az ilyen gyűlést megnyitó beszédek aztán mintegy tájékoztatóul és irányadóul szolgálnak a gyűlés tagjaira nézve is; mert valójában méltán megvárhatni hogy azok a férfiak legyenek első sorban szószólók és tolmácsok, kik épen arra vannak a gondviseléstől a közbizalom útján előállítva, hogy éber figyelemmel örökjenek az egyházi élet folyama felett; figyeljék az idők intő jeleit, hallgassák az egyetemes egyháznak érlüktetését a közohajtást, szükségletet és reménykedést.

De természetes, hogy ezen beszédeknek aztán becsök és értékök attól függ, valyon azon komoly higgadtsággal, tárgyilagossággal és méltósággal tartatnak-e, melyet joggal igényelhetni épen az egyház vezérférfiától; mert ha a szenvedélyességnek, erőszakoskodásnak szomorú gyarlóságai jelentkeznek azokban, akkor a helyett, hogy ezen beszédek építenének s utmutatóul szolgálnának: még csak a zavart és tájékozatlanságot nevelik, s nem ritkán félreértést és keserűséget hagynak hátra a hallgatók és olvasók lelkében.

Évek óta nagy figyelemmel hallgatjuk s olvassuk a dunamelléki ref. egyházkerület érdemes püspökének Török Pál urnak, az ily alkalmakkor tartott beszédeit; mert ki tagadhatná, hogy egy élettapasztalatokban gazdag férfunak, tevékenységben s áldásos működésben egyházunk egyik kimagasló alakjának benső meggyőződésből származott nyilatkozataiként tekinthetők azok. És hogy tanuljunk tőle, még hajlandók vagyunk eltérni ha nyilatkozataiba, mint a régi próféták cselekedték, kemény és szí-

goru hangot vegyit, komoly helyreigazításokat gyakorol; de midőn fejtegetése, jellemzése és ismertetése, méltatlan és sokszor ingerült támadásba csap és alakul át: akkor fájós szívvel és egész aggodalommal kérdehetjük: valyon így töltjük-e be a mi tisztünket? Ha a só megizetlenül mivel szóznak meg? Hiszen ti vólnátok a világ világossága!!

S különösen e gyűlést megnyitó beszédek évek óta részint nyílt és határozott megtámadásokat, részint oldalvágásokat és bökéseket tartalmaznak, épen a tiszántuli ref. egyházkerület által vallott és követett egyház—politikai irányzat s a kebelében nyilvánuló működések ellenében; s ezen beszédeknek mintegy koronájául és betetőzéseül kell tekintenünk a legutóbbi megleckéztetést, melylyel az érdemes püspök ur mult hó 16-án Budapesten a gyűlést megnyitotta, melyben aztán erős és keserű szemrehányásokkal találkozunk nem csak Tiszántul, hanem még Erdély, a már bezárult egyetemes konvent és annak volt tagjai.

Tiszántul nevezetesen azzal vádoltatik, hogy 1877. évben hibásan formulázta a zsinattartásra vonatkozó indítványát, midőn a zsinattartás egyedüli teendője és végcéljául, a ref. egyház egységes szervezetének megállapítását hangoztatta és tüzte ki. Hiszen ugymond van nekünk megbecsülhetlen egyházalkotmányunk és szervezetünk, a zsinatnak tehát nem lesz teendője az alkotmányozás és szervezés, hanem csak a kész egyházi intézmények codificálása. De meg a határozatképes konvent megalkothatása céljából sincs zsinatra szükség, ha az élet megváltoztatta zsinati kánonainkat, megmásította egyházszervezetünket; mi magunk két évtized előtt megszüntettük a consistorialis rendszert, felváltván azt képviseletivel: bizonyára konventet is alkothatnánk zsinat nélkül a mint az az ágost. hitv. atyafiaktól kitelt. — De hiszen konventünk eddig is volt már egyházszervezetünkben, melyet még az állam kormány is mindig elismert és ma is elismer. „Vajha tehát a tiszántuli egyházkerület is annak idején hozzájárult volna a 4 testvér kerület határozata és kívánatához, miszerint a convent egyházkerületi autonomiánk erejénél fogva mondassék ki határozatképesnek! Vajha ez egyházkerületi nagy hatalmasság, hajlandó lett volna testvéri szeretetnél fogva a rechthaberei teréről csak egy lépésre is hátrálni! Most nem kénytelenítetnének a puritánusok nagy apparatussal, nagy költséggel zsinatolni. De a tiszántuli egyházkerület hyperstheniában szenved s a testvérkerületeket planétáknak tekinti, melyek a kálvinista Róma mint központ körül forgolódni teremtvék.“

Kétségen kívül van, hogy az eredeti indítvány a zsinattartásra nézve csak annyit foglal magában, hogy annak célja egyházunk egységes szervezetének megállapítása, de ne feledjük, hogy akkor a legtöbben azon reményben vólnak, miszerint az az alkotmányozó zsinat már az 1878-ik évnek őszén bátran összeülhet. Ugy de megkezdődvén a

konventi tanácskozások mindjárt szélesebb körre kívánták kiterjeszteni az előmunkálatokat mint egyedül az alkotmányozás. Már maguk a tiszántuli egyházkerület képviselői is a konventi legelső összejövetel alkalmával előterjesztett véleményökben, a zsinat teendőire nézve indítványozták: állapittassék meg egyházunk országos szervezete, új kánonok, fegyelmi és házasságügyi törvények hozassanak; sőt a zsinat által felterjesztések is készíttessenek, melyek tárgyalják az egyházi és iskolai autonomiának, a felség legfőbb felügyeleti hatalmának, a polgári házasságnak, a polgári anyakönyvnek s az állam általi kárpótoltatásnak és javadalmaztatásnak kérdését, az 1848. évi vallásügyi törvényekhez miként állásunkat, a más felekezetekhez való jogviszonyoknak még függőben levő kérdéseit és más eféléket. — És csekély véleményem szerint úgy hiszem, hogy ha ezeket megoldja és elintézi a zsinat, akkor nem csak codificálja a kész egyházi intézményeket, de épen a mi hiányaink és bajainkat orvosolja, égető szükségünket fedezni és oszlatni törekszik.

A mi azt a sokszor hallott hatalmas érvelést illeti, hogy a határozatképes konventet kevesebb költséggel zsinat nélkül is meg lehetne alkotni: az már oly túlhaladott álláspont, hogy szinte csodálkozni lehet rajta miért annyiszor felmelegíteni e themát, melyet illetőleg egyetemes ref. egyházunk tényleg kimondotta már, hogy a valódi helyes, törvényes és sikerrel biztató uton, a törvényhozó zsinat utján akar csak haladni, vagy a mint épen Török P. püspöki székfoglaló beszédében 1860. jul. 4-én kifejezte: „egyházi ügyeink vezetését a történeti alapon kell tovább folytatnunk, azon alapról letérnünk nem szabad.“ De meg még az is nagy kérdés, figyelembe véve egyházalkotmányunk fejlődését, a valódi zsinat-presbyteri rendszert követő külföldi hitrokaink egyházalkotmányi rendszereit, hogy valjon az egyházközségek fölötti hatóságok nem következhetnének-e ily renddel fölfelé: egyházmegye, egyházkerület és zsinat, a mikor tehát minden egy vagy két esztendőben zsinat tartatnék, legfeljebb valami zsinati bizottság működne mint állandó organum. De hagyjuk ezt s menjünk tovább.

Tiszántuli.

(Folyt. köv.)

Viszhang a lelkészválasztási törvény zsinati szabályozása tárgyában.

E lapok f. évi 15-ik számában „Egy új zsinati tárgy“ felirattal és „Tiszántuli“ aláírással vezérezik jelent meg, mely a lelkészválasztási törvény módosítását s egyöntetű szabályozását, mint a közlő zsinatnak egyik legfontosabb tárgyát tünteti fel s egyszersmind addig is, mig e nagy fontosságú kérdés a zsinat elébe kerülne, a hivatottakat e tárgyban eszmecserére hívja fel.

Sokkal alaposabb e cikk és sokkal inkább közérdekű a benne foglalt tárgy, mintsem hogy az agyonhallgatást megérdemelné, — a mi ha mégis megtörténne: saját szegyenünkre csak azt bizonyítaná, hogy tudunk mi otthon magunk között panaszkodni, zúgolódni, elégedetlenkedni, — talán értjük is egyháztársadalmi életünkben a rosszat, helytelen vagy hiányost megbírálni, de ha a rossz helyett valami jobbat, a helytelen vagy hiányos helyett tökélyesebbet kellene előállítanunk: akkor rendesen elhalasztjuk a cselekvésre alkalmas időpontot, a tárgyat a nyilvánosság terén kölcsönös eszmecsere által kellően nem tisztázzuk s e mulasztás által — sok esetben — ismét egy újabb hiányos intézkedésnek vagy törvénynek vetjük meg alapját.

Ugyanazért, nem mintha arrogálnám magamnak hogy a „Tiszántuli“ által fölvetett nagyfontosságú kérdéshez legelőször hozzá szólani leghivatottabb volnék, hanem mert félek, hogy az ő közérdekű felszólalása már-már viszhang nélkül marad: tehát hozzá szólok e tárgyhöz annál is inkább, mert mint a fent jelzett cikkben mondatik, a lelkészválasztási törvény zsinaton leendő szabályozása tárgyában, a tiszántuli egyházkerületi közgyűlés, a nagy-károlyi egyházmegye iniciatívája folytán tette meg az előleges lépéseket, mely egyházmegyében magam is szolgállok.

Legyen szabad ennek folytán először is jeleznem azt, hogy minő indokok vezették a n. károlyi egyházmegyét abban, hogy az egyházkerületnél indítványt tegyen egy új lelkészválasztási törvénynek a zsinaton leendő megalkotása tárgyában?

Első indok volt erre természetesen, a mi egyházkerületünkben jelenleg érvényben levő lelkészválasztási szabályok ellen tapasztalt s minduntalan meg-megújuló alapos panasz és elégedetlenség; — a második volt a lelkészválasztást illetőleg a ref. egyházkerületekben ez időszert fenálló különféle s nem egyöntetű eljárás; — a harmadik pedig azon tény, hogy a nagy fontosságú kérdés a küszöbön álló zsinat tárgyai közé nem lett felölve.

A mi az első indokot illeti: nem szükség hosszasan illusztrálnom, hogy mily vissza s az egyházakra nézve is mily káros törvény az, mely a lelkészi hivatal betöltésénél csak az egyik faktornak, a választó közönségnek ad meg minden jogot, míg a többi faktorokat, t. i. a választandóknak csekélyebb vagy magasabb képzettségét s az egyházkormányzat beleszólását teljesen nullifikálja, — eléggé illusztrálta ezt jelzett cikkében „Tiszántuli“ s nagy igazságot mondott ki, midőn ezt mondja: „ha a tudományos képesség sem misulylal és nyomatékka nem bír: akkor nagyon kár az egyházkerületeknek a vizsgákkal bajlódniok.“ Sőt e korlátlan szabad választási jog mellett nemcsak az elméleti képzettség, de a gyakorlat terén szerzett érdemek sem jönnek tekintetbe, mert mint a n. károlyi egyházmegye indítványában felhozta, igen sokszor megtörténhetik, hogy a választó egyházak — és pedig leggyakrabban épen a kisebb egyházak — a törvényt kijátszák s mellözve a már képesített s magokat a gyakorlat terén is érdemesített rendes és segédlelkészeket, a választást addig huzzák, halasztják, míg egy magát beszínlett oly egyént választhatnak meg lelkészül, ki még csak idő multán nyeri meg a törvényes képesítést. Huzzák, halasztják pedig a választást az által, hogy előbb oly rendes

lelkészeket választanak meg az esperest által kitűzött választási határnapokra, kikről jól tudják, hogy azon egyházat saját egyházukkal nem fogják fölcserélni. A n. károlyi egyházmegyének tehát, hol az ily esetek újabb időben többször fordultak elő csaknem szakadatlan egymásutánban, igen nagy oka volt indítványt tenni az egyházkerületen az iránt, hogy a közlegő zsinaton minden érdekek tekintetbe vételével, egy oly lelkészválasztási törvény alkottassék, mely — az indítvány szavai szerint „ne engedje át a nyegle korteskédés versenyteréül azt a pályát, melyen a szerénység az, a mely legtöbbször bukni szokott és a melyen — ha valahol — kell tekintetbe venni azt, hogy ki-kimiképen vette a talentumot.“

De oka volt ezt tenni a fentebb jelzett másik két indokból is, mert ha az óhajtvá várt zsinat csakugyan meghozza azt, hogy a magyarhoni ref. egyház nem leendő többé „öldött kéve“: tehát, mint minden közérdekű s nagy fontosságú dolgokban, ugy a lelkészképesítés és választás tekintetében is egyöntetű törvényt kell birnia; s föltéve hogy már ma volna ily egyetemesen kötelező s egészen kifogástalan lelkészválasztási törvényünk, még akkor sem lehetne azt a zsinaton hallgatással mellözni, hanem az új egyházi törvénykönyvbe — ha másként nem — szóról szóra beigtatni.

De térjünk át már most a tulajdonképeni és fő kérdésre, mely az eszmecsérét, a minden oldalról való megbeszélést és felvilágosítást nem csak megérdemli, hanem nagy mértékben szükségli is, ha azt akarjuk, hogy e tárgy kellően tisztázva kerüljön az összeülendő egyházi törvényhozás asztalára.

A kérdés ez: Milyennek kellene lenni a zsinat által hozandó új lelkészválasztási törvénynek, hogy az minden érdekeket és igényeket lehetőleg kielégítsen?

A tiszántuli egyházkerület f. évi május hó első napjaiban tartott gyűléséből leküldte e kérdést véleményezés végett a kebelbeli egyházmegyékhez, utalva — figyelemben tartás végett — az 1876. évben e tárgyban javaslatételre kinevezett 3 tagu bizottság munkálatára s egyszersmind a többi egyházkerületekben fenálló lelkészválasztási szabályokra.

Mi lesz e kérdésben az egyházmegyék, mi lesz különösen magának az ezen kérdést indítványával felfrissített n. károlyi egyházmegyének véleménye? ezt én természetesen előre nem tudhatom, a következő sorokba tehát csak saját egyéni véleményemet fogom elmondani.

(Vége köv.)

A protestáns jogi képzésről.

(Észrevételek a „Középiskolai tanárképzés“ cz. cikkre.)

II.

A cikkíró ur ismeri és teljesen méltányolni is tudja azon okot, mely döntő befolyásu volt arra, hogy a ref. egyház pár év előtt kardcsapás nélkül fel nem adta jogakadémiait. Ezen ok „nem más, mint hogy az egyház felségelésében sokat áldozott, az egyházkormányzatban egyenjogú világi elemnek legalább egy része iskoláinkban nyerje szak-

képeztetését is, mely iskolák, mint kizárólag egyházi kormányzat alatt állók nem engednek nagyon könnyen állami befolyásoknak, s így jöhetnek oly körülmények, melyek közt egyedüli biztos terjesztői lesznek a megvesztegetetlen jogtudományok.

Nyomós ok ez egymagában véve is, főképp ha a szavakat egész jelentőségökben vesszük, s nem csupán azon közönséges értelmet nézzük, melyet első pillanatra kifejezni látszanak. Hangsúlyozva van benne a tudományos képzés s ezzel a mivelődés szabadságának nagy elve, melyet minden szabad nemzet alaptörvények által biztosít magának, s melyet a jóra való szabad népek épen a jogi képzés terén mindenütt fel is használnak; továbbá hangsúlyozva van benne az egyház kötelessége világi tagjainak tudományos kiképeztetéséről is lehetőleg gondoskodni, mert hiszen az egyetemes papság demokratikus elvére épült prot. egyházban a világiak nem csupán passiv, hanem jogosult activ tagok, „az egyházkormányzatban egyenjogúak,“ „az egyház felségelésében pedig sokat áldoztak,“ helyesebben: ők az egyházi élet anyagi terheinek állandó hordozói.

De bármi nagy sulya legyen ezen argumentumnak, nem gondolom, hogy egyedül ez lett volna irányadó, midőn prot. egyházunk pár év előtt oly lelkesedéssel karolta fel fenyegetett jogi tanintézeteit, hogy e közben szinte teljesen megfélekedezett azon bölcs szabályról: „Versate diu, quid ferre recusent, quid valeant humeri.“

Az intéző köröknek bizonyosan szeme előtt lebegett a prot. egyháznak, ezen eredeténél és egész mivoltánál fogva kiválólag tanító egyháznak hivatása s egyszersmind önmaga iránti kötelessége; szemei előtt lebegett az, hogy a protestáns szellemnek és világnézetnek, mely a maga hamisítatlan tisztaságában, a legkiválóbb geniusok tanúsága szerint, egy az igazi felvilágosodás szellemével, tanítás által való érvényre emelésére alig található alkalmasabb tér a társadalmi élet problémáival foglalkozó, a koreszméket és a történelem nagy tanúságait a gyakorlati életre alkalmazó, s ezek fonálán egyház és állam, község és család viszonyait — hogy úgy mondjam — hivatalos hatalommal szabályozó jog- és államtudományok széles mezejénél.

És bizonyára visszatekintett akkor egyházunk több százados multjára s abban sokoldalú fényes tanügyi szereplésére, mely a jelenre és a jövőre nézve is kötelező. És bár Istennek hála elmúlt azon idő, a midőn a prot. főiskolák nálunk és másutt egyedüli menedékét képezték a tudományos meggyőződés szabadságának s a protestantismus tiszta forrásai által táplált újkori felvilágosodás hatalmas folyóvá nőtte ki magát, mely mélyre ásott medrében új forrásokat is tudott nyitni magának: csoda-e, hogy egyházunkat nem tudta rávinni a lélek, hogy önmaga segítsen betömni a régi kutföket, meggondolván, hogy „jöhetnek körülmények, — nálunk a még nem állandósult rendezetlen viszonyok közepette talán könnyebben és hamarább, mint másutt — hogy ismét jogtanintézeteink lesznek egyedüli biztos terjesztői a megvesztegetetlen jogtudományoknak.“

Addig is azonban „dulcius ex fonte bibuntur aquae.“ A protestáns egyház, mint tisztán szellemi és erkölcsi erő, távol állva hatalmi velleitások színváltozásaitól, de másrészt teljes tudatával annak, hogy életeleme igazság és haladás, az állami szabadelvűség legvirágzóbb korában is egyik leghivatottabb képviselője lesz mindenha a meggyőző-

désen alapuló bátor igazságnak, valódi élő és éltető tudományoknak.

A prot. jogakadémiáink megmentésére irányult buzgalom felköltésében azon aggodalomnak is része lehetett, valjon nem fogná-e az egyházunk iránti tiszteletet, talán saját tagjai között is, csökkenteni az, ha most, midőn az állam valamennyi polgára számára törvényben biztosítja a mindenfoku tanítás szabadságát, ő maga visszavonulna oly térről, melyen a multban a haza, emberiség és önmaga javára oly elismerésre méltó módon munkálkodott.

Bizonyosan arra is gondoltak a prot. jogi képzés mellett buzgólkodott hitsorsosaink, hogy az áldott emlékü elődök nemcsak az egyházi, hanem a világi pályára készülő prot. ifjak érdekében is tették prot. főiskolai alapítványukat; továbbá hogy a felekezeti főiskolákban nyert szakképzés a hála és szeretet kötelekeivel csatolja egyházunkhoz világi férfiainkat, — ellenben onnan való kizárásuk nemcsak közönyösebbé tehetné őket az egyház iránt, — a mi egyházszerületünk mellett nagy csapás volna, — hanem mivel számos prot. ifjut csak a főiskoláinkban élvezett támogatás tesz képessé a tanulmányok megfutasára, az ügyvédi, bírói és egyéb hivatalnoki karok prot. tagjainak számát, s ezzel együtt a prot. vallásu intelligentiát s az egyháznak társadalmi sulyát csökkentené.

Végtere — hogy minden egyebet mellőzzek — csak egy tekintet hazánk jogi tanintézeteire is elegendő motivumul szolgálhatott arra, hogy protestáns egyházunk 1875-ben kardcsapás nélkül ne adja fel valamennyi jogakadémiáját. Még ma is csak a kolozsvári egyetemen és N. Szebenben van felekezetenküli állami jogtanintézet, s e kettő közül is az egyiket t. i. a n. szebeni akadémián 1875-ben a tanítás egészen német nyelven folyt, s ha jól tudom, nagy részben most is azon a nyelven folyik. Az egri és pécsi joglyceumok merőben kath. felekezeti intézetek, a melyeken alig is van prot. vallásu tanuló; a kath. tanulmányi alaplól fentartott k. r. jogakadémiák hivatalos jellege kath., ezeken protestáns vallásu tanárok nem taníthatnak; a budapesti egyetemnek is katholikus a hivatalos jellege, ide ugyan neveztek ki az újabb időben néhány prot. vallásu tanárt is, de ezek külön állami budgetből fizettetnek, az egyetemi alapok kath. statusquóját megbolygatni nem meri sem kormány, sem országgyűlés, s így aztán a prot. tanárok a tulajdonképi kath. egyetem mellett mintegy parallel működnek s csak a napokban irta valamennyi ujság, hogy a ref. vallásu Kerkapoly, egy kath. jelölttel szemben, a budapesti egyetem rektorává nem lehetett.

Hogy az erdélyi reformátusok már régebben letették vállalkról a n. enyedi és marosvásárhelyi jogakadémiák megbírhatalatlan terhét s hogy az ág. ev. szászok is megelégedtek a nagy-szebeni jogakadémiával, azt lehet érteni. Erdély nem volt és most sincs teleplántálva kath. jogtanintézetekkel, s ott a felekezeti, sőt — hogy helyesen-e, nem vizsgálom — még a nemzetiségi érdek is figyelembe vétetett az állam részéről. Rólunk magyarországi protestánsokról szólva, csak azt sajnálom, hogy erőinket oly megosztva pazaroljuk és készséggel vallom, hogy e káros visszasság megszüntetésére minden alkalmas mód és eszköz felhasználásával törekedni kötelesség; különben pedig ha minden más októl eltekintve, egyedül csak a nálunk létező nem prot. jogtanintézetek mivoltát nézem is, erős meggyőződésem, hogy a

magyarországi protestáns egyház a jogi szakképzést önnön érdeke és méltósága veszélyeztetése nélkül ma sem adhatja fel.

Talán így gondolkoznak e tárgyról mindazok is, akik pár év előtt nem engedték, hogy a prot. jogtanodák elejtetvén, azóta mind máig és ki tudja még meddig egész széles Magyarországon ne legyen más mint többé-kevésbé katolikus jogi iskola.

(Folyt. köv.)

A debreczeni jogtanárok véleménye a jogakadémiai ügyében leküldött miniszteri felhívásra.

(Folytatás.)

A felhozott statisztikai adatok a miniszteri leirat azon pontját illetőleg is czáfolatul szolgálnak, a melyben a joghallgatók állítólag tulságos számáért különösen a vidéki jogakadémiák vádoltatnak, mint a melyek a miniszter ur szerint „annyival inkább magokhoz vonják a vidékbeli tanulóifjúságot, mivel — kivált az állami felügyelet és vezetés alatt nem álló jogakadémiák — tudományos színvonal és az ifjúság iránti követelmények tekintetében, az egyetemnél tagadhatatlanul alantabb fokon állanak.“

Tizenhárom jogakadémiának összesen 921 hallgatója volt a múlt évben, holott a budapesti egyetemnek magának 1579; — amazok látogatóinak száma évről-évre fogy, az egyetemeké ellenben növekszik. Ily tényekkel szemben nem lehet állítani komolyan, hogy az akadémiák az egyetemeknél nagyobb vonzerőt gyakorolnának az ifjúságra. És ha a miniszter ur a joghallgatók jelenlegi számát is még mindig tulságosnak találja, azért különösen a prot. jogakadémiákat legkevésbé vádolhatja, hiszen ezek, az egyetlen debreczeni jogakadémia kivételével, hallgatóik csekély száma miatt már is a válság szélére jutottak.

II.

A miniszteri leirat a magyarországi joghallgatók számát ismételtelen aránytalanul nagynak és többenmü társadalmi bajokkal és veszélyekkel fenyegetőnek állítja.

De hát csakugyan ilyen tulságos, ily veszedelmeket magában rejtő-é az a szám?

A hazai összes jogi tanintézetek hallgatóinak múlt évi számát a hivatalos statisztikai adatok alapján fentebb 2712-ben mutattuk ki. E szám azonban a múlt 1879—80-dik év folyamában elért legnagyobb létszámot mutatja, melynél az év végéig megmaradó joghallgatók száma — mint az az évek hosszú sorára nézve számokkal kimutatható — szabályszerint 10—13%-kal kisebb szokott lenni. Egész határozottsággal állithatni tehát, hogy a magyarországi összes jogtanodákban a múlt iskolai év végén nem volt több 2330—2400 rendes és rendkívüli joghallgatónál.

Mindenesetre tekintélyes szám ez is, de ha közelebbről megvizsgáljuk a dolgot, nem fogjuk ezt oly ijesztően tulságosnak találni, mint a milyennek a miniszteri leirat igyekszik feltüntetni.

Mert:

1. A jogi tanpályára lépő ifjak nagy részéből nem lesz sem ügyvéd, sem hivatalnok. A közéletben szerepelni kívánó előkelő születésű és vagyonos ifjak is ezen pályára lépnek.

2. A jog- és államtudományokat hallgatók száma

hazánkban a lakosság számához hasonlítva nem nagyobb mint a nyugoti európai államokban. Nálunk kiváló előszeretettel szoktak hivatkozni Németországra, lássuk tehát a németországi állapotokat. — A németországi egyetemeken fenálló jogtudományi, államtudományi s illetőleg egyesített jog- és államtudományi fakultásoknak 1879—80-ban 5380 hallgatójuk volt. Ha ezekhez hozzá számítjuk azon ifjakat, kik a legtöbb németországi egyetemen még mindig a bölcsészeti fakultásba beosztva levő államtudományokat hallgatták, továbbá 9, államtudományokat is tanító lyceumnak hasonló irányu hallgatóit, — kiderül, hogy Németországban 1879—80-ban körülbelül 8000 ifju készült azon életpályákra, melyekre a mi 2400 joghallgatónk. (A magyarországi jogtanodák kérdéséhez. A felsőbb tanügynek egy barátjától. Eger. 1880. 14 l.) — E számítás szerint Németországban 5250, Magyarországon 5416—17 lakosra esik egy jog- és államtudományokat hallgató.

Ausztriában a jog- és államtudományi fakultások népessége a múlt 1879—80-dik tanévben kerek számmal 4000-re tehető. E szám épen fele a németországinak, miután pedig a németbirodalombelihez hasonlítva Ausztriában a lélekszám is körülbelül felényi: a jog- és államtudományi tanulók száma tekintetében Magyarország és Ausztria közt az arány ugyanaz, a mi Magyarország és a Németbirodalom között.

Több más nyugateurópai államban is körülbelül így állván a dolog, nyilvánvaló, hogy hazánkban a lakosság számához képest nem több, sőt inkább kevesebb a jogász, mint Nyugat-Európában.

3. A miniszteri leirat úgy tünteti fel a dolgot, mintha a jogi pálya más életpályák rovására vonná magához nálunk tulságos számmal az ifjúságot.

De hát van-é életpálya Magyarországon, mely a joginál biztosabb kilátást nyujtana a miveltebb ifjúságnak?

Orvosnövendékeink száma évről-évre növekedik s 1879—80-ban a két magyar egyetemen kerek számmal 1000, és ezenkívül a külföldi, különösen az osztrák egyetemeken is több száz magyarországi orvosnövendék tanult. Nem tudhatjuk, hol találnak majd ezek mindnyájan biztos keresetet, holott egy figyelmes külföldi szakember Marbeau Ede („A közoktatás Magyarországon“ ford. Erdélyi Béla. 1881. 25 l.) már is így ír orvosainkról: „Az orvosok vidéken és városokban már elegendő számmal vannak. Némely orvos alig képes a mindennapi kenyeret is megkeresni, s akárhány ad közülök leczkét, vagy keres egyéb, szakmakörébe nem vágó foglalkozást.“

(Folyt. köv.)

Könyvismertetés.

A hit temploma. Egyházi beszédek C. H. Spurgeon nyomán írta Könyves Tóth Kálmán. I kötet. Budapest 1881. Légrády testvérek nyomdájából. Szerző tulajdona. (Ára 1 frt 80 kr.)

Igen sajnáljuk, hogy oly kedvezőtlen körülmények miatt, melyeknek elhárítása akaratunkban nagyon is, de módunkban egyáltalában nem állott, ily soká kellett késnünk a munka ismertetésével, melylyel pedig a szerkesztőség által idejében meg lettünk bizva. A kellemes feladatot nem

is szerettük volna másnak átengedni s most tultéve magunkat az akadályon, megteesszük, mit megtenni már jó idő óta kötelességünk lett volna. Szeretjük remélni, hogy mind a tisztelt szerző ur, mind tisztelt olvasóink megengednek nekünk e nem saját hibából származott s leginkább általunk, az ismertető által fájlalt mulasztásért.

K. Tóth Kálmán ur már művének megkapó czime által előre lebilincseli olvasóit. A hit temploma. Templom tehát e munka, melyben hit, igaz hit predikáltak! S olvasd végig e művet, e szép czimet mindig és mindenütt igazolva találod. Ki a nagyszerű Spurgeon után lelkiismeretesen, az ő eszméinek szellemében dolgozik, az nem is építhet oly lelki templomot, melyben ne az igaz hit hirdettének.

Előszavában elmondja szerző ur, hogy sokáig tünődött a felett, mit tegyen, vajjon Spurgeon beszédeit hü fordításban adja-e, vagy azokat teljesen magyarokká idomítsa-e át? Végre azon meggyőződésre jutott, hogy több gyakorlati hasznot tesz, ha az utóbbi eljárást teszi magáévá. S csakugyan a gyakorlati haszon így mindenestre több s e miatt a szerző munkája sokkal szebb, de egyszersmind sokkal nehezebb. A ki ismeri Spurgeon predikációit, az egy pillantásra látja, mily nagy változtatásokat kellett alaki tekintetben K. T. K. urnak tennie, a mint azokat jelen formájukba öntötte. Az eredetiekben igen sok esetben nincs bevezetés, mert a szerző egyszerre in medias res vág, nincsenek szorosán elkülönített részek, sok esetben nincsen conclusio, de az átdolgozó munkáiban mindezek jó részben feltalálhatók. Az eredetiek nagyon hosszuk, terjedelmük miatt nálunk élvezhetetlenek volnának, fordításban segítve van ezen is, A mi excentricitást egyszer-mászor Spurgeonnál találunk, azt K. T. K. ur gondosan elhagyogatja. Mi szerettük volna, ha 3-4 predikációt hü fordításban adott volna K. T. K. ur, mint tanulmánytárgyat, mert így, látva ezeket, egész olvasó közönsége tudná méltányolni munkája nehézségét s valóban a második kötetre ajánljuk is ezt neki, teljesen meg levén győződve a felől, hogy épen nem mennek kárba művének azon lapjai, melyeken a hü fordításokat adja. Szerettük volna aztán egy-két példával magunk tüntetni elő az eredeti s az átdolgozott predikációk közti különbséget, s átnéztük a saját könyvtárunkban levő szépszámú Spurgeon-predikációkat, de egy sincs meg nekünk azok közül, melyeket K. T. K. ur átdolgozott. Ki is tudná Spurgeonnak minden predikációját megszerezni?! A mint ő egy beszédét megtartja, azt azonnal lenyomják s tapasztalatból mondhatjuk, hogy pár nap mulva már Nagy Británia legtávolabbi részeiben is olvassák. Épen a napokban volt angol egyházi lapokban olvasható, hogy most jelent meg Spurgeon predikációinak 26-ik kötete. Egy kötet 60 egyházi beszédet tartalmaz, sűrűn nyomott 700 és több lapokon.

A „Hit temploma“ 312 lapon 38 különféle, ünnepi, alkalmi és közönséges egyházi beszédet tartalmaz. Tárgyai és textusai a következők. I. és II. Az Amen. Jel. III. 14. (adventi). III. Hamar! szállj alá! Luk. XIX. 5. (adventi). IV. Natánael a Megváltó előtt. Ján. I. 47-52. (adventi.) V. Sátán lakomája s az Ur vacsorája. Ján. II. 9. 10. (adventi.) VI. A nép Krisztusa. Zsolt. LXXXIX. 20. (karácsoni). VII. A hó. CXLVII. Zsolt. 16-18. VIII. Békével vagy-e az én fiam? II. Sám. XVIII. 29. (farsangi). IX. A legborzasztóbb csatavesztés s a legszebb győzelem. Róm. XI. 21. (farsangi.) X. Intő jel a vigalmak között. Jób. I. 4. 5. (far-

sang utolján.) XI. Nagyobb a templomnál. Máté XII. 6. XII. Jézus a templom tetején. Máté IV. 5-7. (böjt idején.) XIII. Jézus bevonulása Jeruzsálembe. Máté XXI. 5. (virágvasárnapon.) XIV. Jézus és a három halott. Márk. V. 41. Luk. VII. 14. Ján. XI. 43. (husvétkor.) XV. Ösmered-e Jézust? Luk. XXIV. 15. (husvét után.) XVI. Az Ur temploma. Zak. VI. 13. (pünköst.) XVII. A felfordult világ. Csel. XVII. 6. XVIII. Mindeneket. Luk. XIV. 23. (urvacora alkalmával.) XIX. A jókedvű adakozó. II. kor. IX. 7. XX. Az álcázott hallgató. I. Kir. XIV. 6. XXI. A legyőzött Sámson. Bir. XVI. 20. 21. XXII. A vést hozó „de“. Luk. IX. 61. XXIII. A drága könyvek. Luk. VII. 37. 38. XXIV. Hazug békesség. Jerém. VI. 14. (urvacora után.) XXV. Kicsiny bűnök. I. Móz. XIX. 20. XXVI. Titkos bűnök. XIX. Zsolt. 13. XXVII. Elment! örökre elment. I. Kir. XX. 40. XXVIII. Az özönvíz hajdan és most. Máté XXIV. 39. XXIX. és XXX. A hit rejtette el Mózeset. Zsid. XI. 23. XXXI. és XXXII. Dániel imádkozik. Dániel bátorsága. Dán. VI. 10. XXXIII. A legjobb vásár. Ézsaiás LV. 1. (vásárkor vagy vásár után.) XXXIV. és XXXV. Ne vigy minket kísértetbe! Máté VI. 13. XXXVI. A holló káromgása. CXLVII. Zsolt. 9. (késő őszszel.) XXXVII. Elfelejtetted-e őt? I. Móz. XLI. 9. (bűnbánati.) XXXVIII. Hatféle ruhában. Luk. XV. 18. (bűnbánati.)

A beszédek mint látjuk, jó részben ünnepek és alkalmiak. De írjon Spurgeon bármiről, rendkívül gazdag ő új meg új eszmékben, gondolatokban. Oly textusokból, melyek gyakorlati használhatóságát alig képes elgondolni az ember, gyönyörű predikációkat tud ő alkotni s legtöbb esetben minden őszinte törekvés mellett sem lehet bebizonyítani, hogy Spurgeon erőszakos művelet által hozta volna napfényre ama feltűnő textusban rejlő mély eszméket, gondolatgyöngyöket. Látszik, hogy őt, ki mint 17 éves tanulatlan, de mély vallásos buzgalmu ifju London utcáin nagy néptömegek előtt predikált, az isteni gondviselés épen erre a működésre hívta el.

Szeretnők K. T. K. ur művét teljes részletességgel, minden egyes predikációt külön-külön bonczolgatva ismergetni. Erre azonban sem időnk, sem terünk nincsen, de meg nem is szükséges az, mert egyáltalában véve jó könyvvél hamarabb lehet végezni, mint egy gyöngével. Ezzel különben nem azt akarjuk mondani, mintha e predikáció gyűjteményben egyáltalában nem volnának egyes gyöngeségek. — Bizonyára vannak s ezek is elő lesznek tüntetve.

(Folyt. köv.)

Csiky Lajos.

Egyházi beszédek. Irta Szilády János reform. lelkész. Első füzet. Második bővített kiadás. Budapest, Pfeifer Ferdinánd könyvkereskedése. 1881. 256 lap.

Néhány évvel ezelőtt, midőn ezen Egyházi Beszédek első kiadásban megjelentek, a Protestans Egyházi és Iskolai lapban a legilletékesebb bíráló Szász Károly, nagyon elismerő hangon írott ismertetésben mutatta be e gyűjteményt a magyar egyházi irodalomban. Ismertetésének mottója volt: „Hó, ez különb dal a többinél,“ eredménye pedig az, hogy e beszédek a Robertson és Tompa beszédei mellé helyezte.

Most második kiadása jelent meg e beszédeknek Pfeifer pesti könyvárusnál; még pedig tetemesen bővítve, úgy hogy nyolcz egyházi beszéd a harminczkettő közül most látván először napvilágot, csak három negyed részben második kiadás; egy negyed részben első.

Egyházi beszéd irodalmunk a kötetek számára nézve — különösen a theologiai tudományok többi ágaihoz képest — épen nem mondható szegénynek, sőt általában inkább túltengés vehető észre e téren. De belső magasabb értékre nézve épen nem áll olyan magasan. Pedig a mit Horácz mond a középszerű költőkről:

Mediocribus esse poetis

Non dii, non homines, non concessere columnae,

áll a prédikáció írókról is. — Mit sem érnek és semmi létezési joggal sem bírnak a középszerű prédikációk. Pedig nálunk az ilyen közepes prédikációk különböző ürügyek alatt, a mely ürügyek egy része axioma rangra emelkedik, ugyan csak létjogot követelnek maguknak. Némelyek ugyanis azon ürügy alatt, hogy a falusi egyszerű gyülekezetnek nem lehet azt elmondani, a mit például egy nagyvárosinak, egy műveltebbnek, alászállást negélyeznek a nép felfogásához. És mi az eredmény a gyakorlatban? az hogy egész kötetek vannak különöbben a nép illetőleg a falusi gyülekezetek számára írva, a melyek sokkal czifrább virágosabb stylban írvák, és bizony nehezebben élvezhetők akár a nép akár a legválogatottabb hallgatóság által, mint a Robertson vagy a Szilády egyházi beszédei.

Másik ürügy a világosság, az érthetőség. Azon körülmény, hogy valaki világos érthető egyházi beszédet ír, nem ad egyedül jogot arra, hogy azokat ki is nyomtassa. Az érthetőség világosság minden irodalmi műnek primitív kelléke; de ha a prédikációban magasabb tulajdonságok nincsenek, azok magukban még nem sokat érnek. Mert a prédikáció nem csupán bibliamagyarázat, hanem egy szónoklati műfaj, a melynek alkotásában bizonyos törvények és magasabb kellékek vannak, és pedig olyan neműek, a miket a legjobb homiletika is csak ohajthat és jelezhet, de meg nem taníthat. A homiletikának meg kell elégedni avval, hogy a prédikáció szövegszerű, a bevezetés a tárgyhöz illő, a felosztás kimerítő, a hang bibliaszerű legyen stb.; de a tartalmat, mely a prédikáció igaz becsét teszi, egyedül az író egyénisége öntheti a szabályokba. Az írónak emelkedett világnézlete, biztos tájékozottsága az emberiség és vallás legmagasabb kérdéseiről, olvasottsága, a legnagyobb írók és költőkből merített műveltsége, a bibliában és pedig az ó-testamentomban is teljes és nem konkordancia-szerű jártassága, mély vallásos lélek, ezeknek kell egymással találkozni, és ha mindezekhez írói tehetség is járul, így megszülethetik a jó prédikáció.

(Vége köv.)

Különfélék.

Megrendelési felhívás ily czimű munkára: „Uj Magyar Athenás (Ujabbkori magyar prot. egyházi írók életrajzi gyűjteménye.)“ Alulírottak hosszasb idő óta gyűjtögetvén magyar prot. egyh. írók életrajzait, kezdve ott, hol a jó Bod elhagyta Athenásában s haladva a jelenkorig, — azon meggyőződésben, hogy ily nemű munka egyrészt némi szolgáltatott teend általános nemzeti irodalmunk buvárainak, s még inkább magyar prot. egyházi irodalmunk majdani Toldyjának; másrészt az e szakmával tüzetesebben nem foglalkozó, de szellemi munkásaink élete s működése iránt mégis érdeklődő művelt prot. közönségünknek is tanulságos olvasmányt véltvén nyújtani: tisztelettel felhívjuk mindazokat, kiket nemzeti irodalmunk s ennek egyik kiválóbb tényezője: a m. prot.

egyh. irodalma s a jeltelen sirokban nyugovó vagy még élő jelesbjeink élete s munkálkodásának közelebbi ösmerése érdekel, hogy ily tárgy, fentebbi czimen említett munkánk megjelenését pártfogásuk által eszközölni, illetőleg megrendelő aláírásukkal biztosítani sziveskedjenek.

Ezen, fenebbi czimen f. évi szeptemberben megjelenendő gyűjtemény, az 1760—1880-diki időközből, a Királyhágón innen és túl élt vagy élő 470 magyar protestáns (ref. és ág. ev.) egyházi író életrajzát adandja, legnagyobb részt önálló kutatások, vagy eredeti források, azaz: önletrajzok vagy az illető írók utódainak közleményei nyomán, tömör vonásokban, munkáik könyvészetével s a munkásságukra vonatkozó vélemények idézésével s azoknál, kiknek életrajzaik egy- vagy máshelyen már megjelentek, a források megnevezésével, s a hol szükség: a téves adatok helyreigazításával.

Az „U. M. Athenas“ terjedelme 40 8-adrét iv, ára 4 frt leend, mely az átvételkor fizetendő.

Ez uttal csak kötelező aláírást kívánunk, hogy tájékozhatassuk magunkat a nyomtatandó példányok mennyisége iránt.

Kérjük a ft. püspök s nt. esperes urakat s mindazokat, kikhez aláírások gyűjtése végett iveket küldöttünk, hogy ivateket junius végeig Szentkúti Károlyra czimezve (Pozbán, u. p. Füss, Bars m.) beküldeni sziveskedjenek.

Minden megrendelő bérmentve kapja meg példányát. Tisztelettel 1881. ápril havában. — Szentkúti Károly, pozbai ref. lelkész. Kálmán Farkas gyüdi ref. lelkész. Bierbrunner Gusztáv, ó-kéri ág. ev. lelkész.

Meghívás. A tiszántúli ref. középiskolai tanáregyesület folyó évi rendes közgyűlését július hó 8—9-ik napjain M.-Turon fogja megtartani, melyre az egyesület t. cz. tagjai s általában a tanügy barátai tisztelettel meghivatnak. — A közgyűlés tárgyai: Julius 8. délelőtt 8 órakor bizottsági gyűlés, 9 órakor közgyűlés; a) elnöki megnyitó; b) jegyzői és pénztárnoki jelentés; c) bizottság kiküldése a pénztári számadás megvizsgálására; d) jelentés a beadott pályaművek bírálatáról; e) pályakérdés kitűzése; f) a m.-turi gymnasium története, Bodolay Lászlótól; g) a középiskolai tanügy múlt évi nevezetesebb mozzanatai Bihary Pétertől. Délután 4 órakor: Miként lehet a természettan tanítását minél egyszerűbb eszközökkel szemlélhetővé tenni, Nagy Pál. — Julius 9. délelőtt 8 órakor bizottsági ülés, 9 órakor a közgyűlés folytatása: a) a kiküldött bizottság jelentése; b) a mennyiségtan tanítása a gymnasiumban, Halmy Jánostól; c) a tanári gyám- és nyugintézet életbe léptetéséről intézkedés; d) eszmecsere a zsinat elé terjesztendő középiskolára vonatkozó tanügyi munkálatokról; e) netaláni indítványok tárgyalása (minden indítvány a gyűlés első napján írásban beadandó az elnökhöz); f) tisztviselők és bizottsági tagok választása. Délután 4 órakor: a gymnasium helyisége és tanszeri megtekintése. — A tagok elszállásolásáról gondoskodva lesz. — Az illető vasuti igazgatóságok megkerestettek leszállított áru menetjegyek adása végett. — Igazolási jegyekért jelentkezni lehet az elnöknel július 2-ig. Debreczen, 1881. Junius 10. — Szegedi Sándor m. k. elnök. Békési Gyula m. k. h. jegyző.

Jelentés a „Protestans Theologiai Könyvtár“ 1880-dik évtolyamáról. A jelen küldeménynyel kénytelen vagyok bezárni a „Theol. Könyvtár“ 1880-diki évfolyamát, bár a könyvilletmény 7 ivvel kevesebb mint 40 iv; de a következő kötet:

„A 16-ik századbeli református zsinatok végzései“ Kis Árontól, egymaga megközelíti a 40 ivet, s ezért azt az 1880-iki évfolyamhoz nem csatolhatom. Óhajtottam volna az első évben is legalább 40 ivet adni, de az apró monographiákat ígért írók nem mindnyájan készítették el dolgozataikat a kellő időre. Azonban az 1881-ik évben a most elmaradt 7 iv is bőven ki lesz pótolva, valószínűleg „Az evangélikus konvent történetével“ Haan Lajostól. Kis Áron művének kézírata már a nyomdában van, s szeptemberre el fog készülni, úgy hogy a debreczeni zsinat előtt a zsinati képviselőknek elég ideje lesz ezen igen nagybecsű művet áttanulmányozni és a zsinaton az egyház hasznára fordítani. Akkor aztán a Zsilinszky Mihály és Kis Áron műveivel a 16-ik század egyháztörténelmének megírására több történet rövid idő alatt, mint azon három század alatt, mióta azon dolgok végbementek. Megengedem, nem azért, mintha rendkívül sok volna az, a mit tettünk, hanem azért, mert rendkívül kevés az, a mit mások tettek, s így az arány mégis csak ugyanaz marad.

Kéréseim most a „Theol. Könyvtár“ előfizetőihez a következők:

1. A kik a könyveket nem utánvétellel, hanem bérmentve akarják kapni, úgy, a mint e kötetet kapja mindenki, azok sziveskedjenek az előfizetési pénzt, füzött példányokra 4 frtot, kötött példányokra 5 frtot, 1881-re beküldeni, mostantól fogva június 20-ig. Ellenben június 20-tól augusztus 15-ig ne méltóztassanak részemre pénzt küldeni, mert nem leszek itthon. A kik a pénzt előre be nem küldik, a könyveket utánvétellel fogják kapni.

2. Méltóztassanak a tisztelt előfizető urak az 1881-dik és 1882-ik évre új előfizetőket is szerezni, mert azok száma, a kik a mai napig 1880-ra befizettek, csak 531, tehát a vállalat csak deficzittel fenttartható. Igaz, hogy a hiányt fedezi a protestáns-egylet pénztára; de ez is részint nem nagyon gazdag, részint okmánytár kiadására czélszerűbben volna felhasználható.

3. A már megjelent 1880-iki évfolyamból is szolgálhatok még néhány példánnyal előfizetési áron.

Budapest (Kálvin-tér 7. szám) 1881. május 25-én. — Kovács Albert, a „Theologiai Könyvtár“ szerkesztője.

Vizsgarend. A máramaros-szigeti helv. hitv. lyceumban 4 külön bizottság előtt folynak az 1—8. osztály vizsgái jun. 17—25-ig. Junius 26. délelőtt zárünnepély. — Az érettségi vizsgák jun. 27—30-ig tartatnak meg. — A magántanulók vizsgái jun. 26—30-ig.

Tartalom: Előfizetési felhívás a „Debreczeni Protestáns Lap“ 2-ik félévi folyamára. — Török Pál dunamelléki ref. püspök urnak az egyházkerületi közgyűlést megnyitó beszédéhez. (Tiszántuli.) — Viszhang a lelkészválasztási törvény zsinati szabályozása tárgyában. — A protestáns jogi képzésről. — A debreczeni jogtanárok véleménye a jog-akadémiák ügyében leküldött miniszteri felhívásra. — Könyvismertetés. — Különfélék. — Hirdetések.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Gergely Károly, Géresi Kálmán.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat.

A beregi ref. egyházmegyébe kebeleztet Bilke, Komlós és Ilosvai — idegen nemzetiség által elszigetelt társ egyházban, úgy vallási mint nemzetiségi érdekből — külön missiói állomás szerveztetik, mely czélra az egyházhivek által termény, földbirtok, ház-bér és alapítványi kamat járulékokban, díjlevélileg biztosított 200 frtnyi évi díjazáshoz. — a tiszántuli f. t. ref. egyházkerület legközelebb 200 frtot szavazott meg évi állandó segélyül, melyekhez járul az egyházmegye is évenként bizonyos összeggel, úgy hogy a vállalkozó lelkész javára ha nem több: 500, azaz ötszáz forint évi fizetés biztosítottatik.

Az ekép rendszeresített lelkészi állomásra — missiói hivatást érző t. atyafiak — alant írottnál jövő július hó 5-ig napjáig ajánlkozhatnak, a mikor is a pályázók közül az egyházmegyei közgyűlés választand.

A jelentkezők a díjlevél részletes tartalmát — a kijelölt gyűlés napján Beregszászban — a megyeház tanácstermében megtekinthetik.

Barabás (u. p. Mező-Kaszony) 1881. Junius 11.

Peterdi Károly,
bereg ref. esperes.

2—2

Pályázat.

A szatmár-németi ref. egyházban megürült elemi 1-ső fosztály tanszéke betöltendő lévén, az ezen tanszéket elnyerni óhajtók kellőleg felszerelt kérvényüket folyó évi július 15-dik napjáig a nevezett egyház lelkészi hivatalához nyujtsák be.

Ezen tanszékhez kötött évi járulék:

1. A város pénztárából havi előleges részletekben 500 frt.

2. Ugyancsak a város pénztárából lakbér czimen hasonló részletekben 42 frt.

3. Nyolcz ölet tevő tüzi fa méter mértékben, a város által beszállítatva, melyből a tanterem is fűtendő.

4. Temetésre menés alkalmával predikációs vagy oratiós halottól 1 frt, énekszóstól 50 kr.

Az elválasztandó kötelessége: az elemi iskola 1-ső osztályába járó fiu gyermekek tanítása az előirt tanterv szerint.

Pályázó csak pályavégzett okleveles tanító lehet és tanszékét folyó évi szeptember 1-ső napján elfoglalni köteles.

Kelt a szatmár-németi ref. egyházi tanács 1881. évi május 22-dik napján tartott üléséből.

Kanizsay Zsigmond,
egyházi jegyző.

Fésös András,
reform. lelképásztor.

3—3